

UAB OLIFĖJA
ATSAKINGO LOTERIJŲ ORGANIZAVIMO PROGRAMA
(2023 metų redakcija)

PREAMBULĖ

Daugumai žmonių dalyvavimas loterijose yra pramoga ir viena iš laisvalaikio veiklų. Dalyvaujant šios rūšies žaidimuose jie patiria aštresnius pojūčius rizikuodami bei spėdami žaidimo rezultatus, pasvajoja apie laimėjimus, džiaugiasi jais, nedaug nusimena, jei nelaimėjo, nes puikiai suvokia šio žaidimo rezultato atsitiktinumą ir savo šansą laimėti. Visgi, nedidelei loterijų žaidėjų daliai šie žaidimai gali turėti neigiamos įtakos. Suvokdami šią aplinkybę bei prisiimdami atsakomybę, parengėme UAB Olifėja (toliau – Bendrovė) atsakingo loterijų organizavimo programą, skirtą paaiškinti Bendrovės požiūrį į priklausomybių azarto žaidimams problemą, nustatyti priemones, kuriomis siekiame išlaikyti dalyvavimą loterijose saugiam pramogų lygyje bei viešai atskleisti mūsų atsakingo loterijų organizavimo principus. 2021 metais Bendrovė pakartotinai gavo sertifikatą, patvirtinantį jos veiklos atitiktį Europos loterijų asociacijos nustatytiems atsakingo žaidimo standartams.

Iki 2023 metų įvyko keli esminiai pokyčiai:

- keitėsi Loterijų įstatymo nuostatos (dėl loterijų dalyvių amžiaus, internetu dalyvaujančių žaidėjų apsaugos, loterijos bilietų įsigijimo skatinimo fizinėse jų platinimo vietose);
- keitėsi Europos loterijų asociacijos patvirtinto Atsakingo žaidimo standarto turinys.

Aukščiau nurodyti pasikeitimai lėmė, jog Bendrovės atsakingo loterijų organizavimo programa turi būti peržiūrėta ir atnaujinta.

I. KAS YRA ATSAKINGAS ŽAIDIMAS?

„Atsakingas žaidimas“ yra plataus turinio sąvoka, apimanti visus verslo, visuomenės, valstybės bei pačių žaidėjų veiksmus ir pastangas, nukreiptus mažinti galimas neigiamas loterijų pasekmes socialinei aplinkai. Kai kalbama apie atsakingą žaidimą, yra svarbus kontekstas, kuriame ši sąvoka naudojama. Ši sąvoka apima tiek pačių azarto žaidimų dalyvių atsakomybę už savo veiksmus dalyvaujant šiuose žaidimuose, tiek tokių žaidimų organizatorių atsakomybę už savo vykdomą verslą, tiek valstybės atsakomybę reguliuoti azarto žaidimų organizavimą tokiu būdu, kad būtų pasiekta pusiausvyra tarp žaidėjų ir žaidimų organizatorių interesų.

Atsakingo žaidimo siekiamybė yra asmenų, dalyvaujančių azarto žaidimuose, įgalinimas priimti pagrįstus sprendimus dėl jų dalyvavimo šiuose žaidimuose ir, jei žaidėjų manymu azarto žaidimai jiems daro žalą, galimybių valdyti savo elgesį ir turėti prieigą gauti pagalbą sprendžiant sukeltas problemas suteikimas.

Atsakingas žaidimas reiškia suvokimą, kad dalyvavimas azarto žaidimuose dėl pramogos savaimė nėra neigiamas dalykas, tačiau, žinant, kad tam tikrais atvejais tokių žaidimų dalyviai gali patirti problemų dėl dalyvavimo juose, turi būti imamas tam tikrų prevencinių priemonių.

II. KAS YRA PROBLEMINIS ŽAIDIMAS?

Galima pagrįstai teigti, kad asmuo turi problemų dėl dalyvavimo azarto žaidimuose tada, kai jis nekontroliuoja šiems žaidimams skiriamą laiką bei pinigus. Dažniausiai probleminį žaidimą lydi tokios neigiamos pasekmės:

- dėl azarto žaidimams išleidžiamų pinigų patiriamos finansinės problemos (laiku neapmokamos komunalinių, ryšio paslaugų ir kitos sąskaitos, vėluojama mokėti paskolų įmokas);

- prastėja santykiai šeimoje ir su draugais (dėl per daug laiko ir lėšų skyrimo žaidimams);
- prasti rezultatai darbe arba iš viso netenkama darbo (dėl dėmesio ir laiko sutelkimo žaidimams vietoje darbo);
- prarandama sveikos gyvensenos pusiausvyra (dėl per ilgo laiko, praleidžiamo žaidžiant);
- neteisėtų veiksmų darymas (siekiant gauti pinigų azarto žaidimams).

Požymiai, rodantys asmens galimas problemas dėl azarto žaidimų, yra:

- melavimas sau ir kitiems apie žaidimams skiriamus laiką ir pinigus;
- žaidžiama dėl noro „pabėgti nuo problemų“ ir „užsimiršti“;
- žaidžiama iki tol, kol piniginiame nelieka pinigų;
- skolinamasi pinigų žaidimams arba tam, kad padengti dėl jų atsiradusias skolas;
- žaidimams skiriamas visas laikas, pamirštant šeimą, draugus, kitokį laisvalaikį ir darbą.

III. LOTERIJOS AZARTO ŽAIDIMŲ ĮVAIROVĖJE

Loterijos yra viena iš azarto (dar kitaip vadinamų sėkmės ir rizikos) žaidimų rūšių, kadangi susijusi su žaidėjų rizika netekti už žaidimą įmokėtos sumos siekiant vertingo žaidimo prizo, o laimėjimas ar pralaimėjimas yra nulemtas atsitiktinumo. Loterijos turi savitą bruožą – žaidimas vyksta perkant loterijos bilietą (dokumentą arba įrašą kompiuterinėje sistemoje), kuriame yra tam tikri ženklai ar simboliai, lemiantys laimėjimą arba pralaimėjimą.

Išskiriamos dvi pagrindinės loterijų rūšys: momentinė ir tiražinė. Momentinė loterija yra tokia, kurioje laimėjimas ar pralaimėjimas nulemiamas spausdinant (sukuriant) loterijos bilietus prieš pradėdant juos platinti, atitinkamai žaidėjai pirkdami bilietą nežino šios informacijos ir ją sužino tik nusipirkę bilietą bei patikrinę jį loterijos taisyklėse nustatyta tvarka (pvz., nutrynę nepermatomą dažų sluoksnį, dengiantį biliete esančius simbolius). Tiražinės loterijos žaidėjai renkasi žaidimo simbolius (arba jie parenkami atsitiktinai), šie simboliai nurodomi biliete, žaidėjas mato juos pirkimo metu. Periodiškai yra organizuojamas loterijos žaidimas, vadinamas tiražu, kurio metu atsitiktinai nustatomi laimėję simboliai. Tiražinėje loterijoje laimi tie žaidėjai, kurių bilietuose esantys simboliai (visi ar loterijos taisyklėse nurodyta dalis) sutapo su tiražo metu atrinktais žaidimo simboliais.

Loterijos turi galias tradicijas, kurios suformavo jų savitumą ir skirtumus nuo azartinių lošimų: sąlyginai nedidelė dalyvavimo žaidime kaina (bilieto kaina), pakankamai ilgas laiko tarpas tarp tiražų, santykinai mažesnė tikimybė laimėti, tačiau nepalyginamai didesnis santykis tarp įmokos už dalyvavimą žaidime dydžio (bilieto kainos) ir siūlomų laimėti prizų vertės nei azartiniuose lošimuose.

2020 metais įsigaliojęs naujos redakcijos Loterijų įstatymas nustatė aiškesnes ribas tarp loterijų ir azartinių lošimų (draudimas organizuoti tiražines loterijas tokiu būdu, kad tiražas vyksta tik vienam loterijos bilietui, draudimas naudoti azartinių lošimų ir lošimo vietų pavadinimus, lošimo įrangos vaizdus organizuojant loterijas ir t.t.). Lošimų priežiūros tarnybos atliekamas ilgametis šalies gyventojų dalyvavimo azartiniuose lošimuose ir loterijose tyrimas, gyventojų dalyvavimo lošimuose ir loterijose finansiniai duomenys aiškiai rodo, kad į dalyvavimą loterijose gyventojai įsitraukia mažiau, dėl dalyvavimo loterijose jiems nekyla problemų.

IV. RŪPESTIS ŽAIDĖJAMS IR ATSAKINGAS LOTERIJŲ ORGANIZAVIMAS

Bendrovei rūpi kiekvienas Bendrovės žaidėjas, todėl Bendrovė stengiasi pateikti daug įvairių ir įdomių loterijų. Kartu siekiama, kad nebūtų pamirštas pagrindinis loterijos uždavinys – teikti pramogą. Suprasdama, kad dalis žaidėjų gali tai pamiršti ir dalyvauti loterijose dėl kitų motyvų (pvz., stengiantis išspręsti savo finansines problemas, per daug įsitraukus į pamėgtą loteriją ir pan.), Bendrovė pasirinko atsakingo loterijų organizavimo kelią. Savo loterijas Bendrovė kuria, sudaro galimybes jose žaisti, reklamuoja jas remdamasi aiškiais principais, padedančiais žaidėjams geriau

suvokti žaidimą, kuriame jie dalyvauja, priimti apgalvotus sprendimus, skirti loterijoms tiek savo laiko ir pinigų, kiek paprastai vidutinis šalies gyventojas skiria vienai iš savo laisvalaikio ir pramogų formų, t.y. padeda žaidėjams pramogauti dalyvaujant loterijose, iki minimumo sumažinant neigiamų pasekmių riziką.

V. ATSAKINGO LOTERIJŲ ORGANIZAVIMO PRINCIPAI

Organizuodama loterijas, Bendrovė vadovaujasi šiais atsakingo loterijų organizavimo principais:

1. Laimėjimas loterijoje yra atsitiktinis (nei Bendrovė, nei žaidėjas negali nulemti laimėjimo jokiais savo veiksmais ar pastangomis).
2. Loterijos organizuojamos pagal aiškias ir viešai skelbiamas taisykles.
3. Atskleidžiama tikimybė laimėti bet kurį loterijos prizą.
4. Loterijų reklama ir kita komunikacija atitinka aukščiau nurodytus principus ir nesudaro prielaidų klaidingiems žaidėjų lūkesčiams ar neatsakingam elgesiui.
5. Loterijose negali dalyvauti nepilnamečiai asmenys, o loterijos kuriamos taip, kad nebūtų patrauklios vaikams.
6. Kiekvienos loterijos poveikis žaidėjams ir jų socialinei aplinkai tinkamai įvertintas, o rizikos minimizuotos.
7. Visų lygių darbuotojų įtraukimas į atsakingo loterijų organizavimo programą: nuo bilietų pardavėjų iki Bendrovės vadovų.

VI. GALIMYBĖS ŽAISTI LOTERIJAS SAVANORIŠKO APSIRIBOJIMO PROGRAMA

Suteikdama savo žaidėjams galimybę dalyvauti loterijose naudojantis ryšio priemonėmis (kompiuteriais ir išmaniaisiais telefonais), t.y. didindama loterijų prieinamumą, Bendrovė kartu suteikia efektyvų įrankį, leidžiantį žaidėjams patiemis nuspręsti, kiek laiko skirti žaidimams ir (arba) kokią pinigų sumą išleisti loterijos bilietams tam tikru laikotarpiu. Interneto svetainėje www.loto.lt, prisijungus prie savo žaidėjo paskyros, „Atsakingo žaidimo“ skiltyje yra visa informacija, kaip pasirinkti ribojimo nustatymus bei kaip jie veikia. Šią informaciją taip pat gali suteikti ir Bendrovės konsultantai, paskambinus ar parašius skiltyje „D.U.K.“ (dažniausiai užduodami klausimai) nurodytais telefono numeriu arba elektroniniu paštu.

Žaidėjai, perkantys bilietus internetu, gali pasirinkti, kiek valandų ar minučių nori skirti žaidimams per dieną, savaitę ar mėnesį, arba kokią didžiausią pinigų sumą nori išleisti bilietams per pasirinktą vieną iš trijų laikotarpių. Pasiėkus pasirinktą sumos limitą, žaidėjas nebegali nusipirkti jokio loterijos bilieto tol, kol nepasibaigs laikotarpis, kuriam taikomas ribojimas (pvz., pasirinkus 10 eurų limitą per savaitę ir išleidus šią sumą per pirmas tris dienas, likusias savaitės dienas žaidėjui nebus leidžiama nusipirkti jokio loterijos bilieto; prasidėjus naujai savaitei žaidėjas vėl galės pirkti bilietus, tačiau tik iki pasirinktos sumos). Laiko limitas galioja tik toms loterijoms, kurios žaidžiamos tiesiogiai interneto svetainėje – interneto svetainės www.loto.lt „Blitz loto“ skiltyje. Pakeisti pasirinktus laiko ir (ar) pinigų limitus žaidėjas gali ne anksčiau kaip praėjus mėnesiui po šių ribojimų pasirinkimo (nebent žaidėjas nori dar labiau sugriežtinti savo dalyvavimo loterijose galimybes).

Bendrovė taip pat suteikia žaidėjams galimybę visiškai atsisakyti dalyvauti internetu organizuojamose loterijose. Šiuo atveju žaidėjas turi pateikti Bendrovei nustatytos formos prašymą, ir jam visam laikui bus panaikinta galimybė susikurti žaidėjo paskyrą interneto svetainėje, platinančioje Bendrovės loterijos bilietus.

Savanoriško apsiribojimo programa dėl objektyvių priežasčių nėra vykdoma fizinėse bilietų platinimo vietose (parduotuvėse). Skirtingai nei interneto svetainėje, šiose bilietų platinimo vietose Bendrovė negali identifikuoti žaidėjo ir kontroliuoti jo loterijos bilietams pirkti skiriamų sumų ir (ar) bilietų pirkimui skiriamo laiko.

VII. PAGALBOS TEIKIMAS

Asmenys, manantys, kad turi problemų dėl žaidimo loterijoje, turėtų kreiptis į specialistus. Interneto svetainės www.loto.lt skiltyje „Atsakingas žaidimas“ pateikiamas pagalbinis savęs įvertinimo klausimynas. Bendrovės konsultantai gali suteikti informaciją apie priklausomybę loterijoms ir jos požymius, tačiau jie nėra psichinės sveikatos specialistai, galintys tiksliai nustatyti problemą ir taikyti terapines priemones. Tokią pagalbą gali suteikti didžiuosiuose Lietuvos miestuose veikiantys priklausomybės ligų centrai bei anoniminių žaidėjų grupės (jų adresai ir kita kontaktinė informacija nurodoma interneto svetainėje www.loto.lt, tokią informaciją taip pat gali suteikti mūsų konsultantai). Pagalbos taip pat galima kreiptis ir į privačiai konsultuojančius specialistus.

VIII. PROGRAMOS NAUDŲ VERTINIMO RODIKLIAI

Kaip ir bet kokia veikla, taip ir Atsakingo loterijų organizavimo programos įgyvendinimas turi būti vertinamas, siekiant nustatyti šios programos poveikį tiek organizuojamoms loterijoms, tiek ir žaidėjams. Tiesioginių rodiklių, aiškiai rodančių programos teikiamas naudas (pavyzdžiui, apibrėžiančių loterijų organizavimo verslo naudą), nėra, todėl programos naudos vertintinos remiantis netiesioginiais rodikliais, leidžiančiais nustatyti loterijos žaidėjų elgesio pokyčius bei su loterijų organizavimu ir bilietų platinimu susijusių darbuotojų žinias apie loterijų žaidimus, jų galimą poveikį žaidėjams ir prevencines tokio poveikio mažinimo priemones.

Atsakingo loterijų organizavimo programos nauda vertinama remiantis šiais kriterijais:

- Žaidėjų, prisitaikiusių sau tam tikras ribojimo dalyvaujant loterijose priemones (laiko, sumos limitus ar iš viso atsisakiusių dalyvauti loterijose) skaičius. Stabilus arba minimaliai didėjantis rodiklis reiškia, kad žaidėjai yra informuoti apie tokios savikontrolės priemonės buvimą, tačiau loterijos nekelia žaidėjams didesnių problemų, dėl kurių augtų šias priemones prisitaikiusių žaidėjų skaičius. Konkrečios šio kriterijaus vertinimo reikšmės bus nustatytos įvertinus istorinius duomenis (pagal galimybę) ir kelerių sekančių metų reikšmės pokyčius.
- Bendrovės darbuotojų ir loterijų bilietų platinimo interneto svetainės www.loto.lt valdytojo – bendrovės UAB „Perlas Network“ darbuotojų, supažindintų su Atsakingo loterijų organizavimo programa bei išklausių mokymus šios programos tema, dalis – ne mažiau kaip 95 proc. visų darbuotojų.
- Loterijos žaidėjų supažindinimo su Atsakingo loterijų organizavimo programa ir jos priemonėmis lygis. Kadangi šiuo metu nėra užfiksuota žaidėjų, žinančių apie Bendrovės vykdomą programą arba atskiras jos priemones, dalis, turi būti atlikta žaidėjų apklausa šiam rodikliui nustatyti. Naudingumo rodiklis – per ateinančius trejus metus padvigubinti žaidėjų, žinančių apie Bendrovės vykdomą Atsakingo loterijų organizavimo programą, skaičių.

Pasibaigus kiekvieniems kalendoriniams metams, per pirmąjį naujų metų ketvirtį šie programos naudų vertinimo rodikliai turi būti įvertinami. Jei tam tikrų rodiklių lygis bus nepakankamas, turi būti numatomos konkrečios priemonės, skirtos per ateinančius metus taisyti situaciją ir gerinti rodiklio rezultatus.

IX. APIBENDRINIMAS

Loterija yra gilią tradicijas turintis žaidimas, kurį mėgsta ir kuriame dalyvauja didesnė dalis šalies gyventojų. Šis žaidimas užima aiškią vietą visų azarto ir rizikos žaidimų įvairovėje ir dėl savo taisyklių, organizavimo principų bei teisinio reglamentavimo šių žaidimų skalėje yra mažo azartiškumo zonoje. Tarptautinių organizacijų, vienijančių įvairių šalių loterijų organizatorius, nustatyti atsakingo verslo standartai padeda efektyviai valdyti minimalias loterijos verslo rizikas. Nepaisant to, technologinės naujovės, greitinančios visus gyvenimo procesus ir didinančios bendrą prieinamumą, neaplenkia loterijų. Naujos galimybės atveria ir naujas rizikas, trina ribas tarp tradicinių loterijų ir azartinių lošimų. Todėl šių pokyčių kontekste būtina nuolat peržiūrėti taikomų atsakingo verslo organizavimo priemonių veiksmingumą bei aktualumą, jas atnaujinti bei papildyti tam, kad

loterijų žaidėjai išliktų saugūs žaisdami tiek tradicines, tiek naujomis technologijomis grindžiamas loterijas.
